

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název vzdělávacího materiálu:	Problémy chudoby
Číslo vzdělávacího materiálu:	VY_32_INOVACE_Z.2.06
Autor vzdělávacího materiálu:	PaedDr. Alena Vondráčková
Období, ve kterém byl vzdělávací materiál vytvořen:	1. pololetí školního roku 2013/2014
Vzdělávací oblast:	Člověk a společnost
Vzdělávací obor:	Geografie
Vzdělávací předmět:	Zeměpis
Tematická oblast:	Úvod do světového hospodářství a primér
Ročník, pro který je vzdělávací materiál určen:	4. ročník vyššího gymnázia

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Anotace:	Výukový materiál pro žáky 4. ročníku gymnázia pro předmět zeměpis, slouží pro interaktivní výklad a samostudium a je doplněn několika problémovými úkoly. Další úkoly jsou formulovány v pracovním listě.
Citace použitých zdrojů:	<p>Mirvald, Stanislav a kol. Geografie – socioekonomická část. SPN – pedagogické nakladatelství a. s., 1998. ISBN 80-7235-008-0. s. 39 - 41</p> <p>Bičík, Ivan a kol. Příroda a lidé Země. Nakladatelství České geografické společnosti s. r. o. Praha, 2004. s. 84 - 94</p> <p>Hanus Martin a kol. Školní atlas dnešního světa. 1. vydání. TERRA, s.r.o. a TERRA –KLUB o. p. s., 2011. ISBN 978-80-902282-6-9</p> <p>http://cs.wikipedia.org/wiki/Chudoba_ve_Spojen%C3%BDch_st%C3%A1tech_americk%C3%BDch</p> <p>http://cs.wikipedia.org/wiki/Chudoba</p> <p>http://www.theguardian.com/world/2006/feb/19/usa.paulharris</p> <p>http://cs.wikipedia.org/wiki/Extr%C3%A9mn%C3%AD_chudoba</p>

Vzdělávací materiál vytvořen v rámci projektu
Sportovní gymnázium - škola 21. století

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Citace použitých zdrojů:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Rozvojov%C3%A9_c%C3%ADle_tis%C3%ADcilet%C3%AD

<http://www.zvedavec.org/komentare/2012/08/5069-priciny-a-reseni-problemu-chudoby-afriky.htm>

<http://nb.vse.cz/~lapacekm/Prace/1245/chudobarust.pdf>

<http://www.rozvojovka.cz/chudoba>

http://zpravy.idnes.cz/chudoba-v-cesku-narusta-0v6-/domaci.aspx?c=A131112_141126_domaci_maq

<http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/analyza/eurostat-v-cr-je-nejmene-obyvatel-ohrozenych-chudobou-z-cele-eu-011169>

Vzdělávací materiál vytvořen v rámci projektu
Sportovní gymnázium - škola 21. století

Problémy chudoby

Chudobu můžeme chápat dvěma způsoby:

Absolutní chudoba

Člověk není schopen uspokojit své nezákladnější potřeby, jako je **zajištění potravy a ošacení**. Tento druh chudoby může dojít až do stavu, kdy je ohrožen život.

Relativní chudoba

Jedinec nebo rodina **uspokojují své sociální potřeby na výrazně nižší úrovni než je průměrná úroveň v dané společnosti**.

Měření hranice chudoby

Relativní metoda

stanoví úroveň příjmů ve vztahu k průměrnému příjmu v dané zemi, lidé kteří mají příjem pod touto hranicí mají nárok na sociální pomoc.

V Evropě se tato hranice pohybuje **mezi 50 - 70 % průměrných příjmů**.

Normativní metoda

stanoví se minimální společensky přijatelný spotřební koš, který se vyjádří v penězích.

Příčiny chudoby

Za hlavní příčiny lze ale označit **nemoci, nevzdělanost, vládní selhání, nepříznivou geografickou polohu nebo chudobu samotnou.**

Příčiny chudoby podrobněji podle

http://cs.wikipedia.org/wiki/Extr%C3%A9mn%C3%AD_chudoba

Politické příčiny

- a) *Ozbrojené konflikty*
- b) *Nedůsledné embargo na dovoz zbraní*
- c) *Vysoce korupční prostředí*
- d) *Autoritářské a diktátorské režimy*

Ekonomické a sociální příčiny

- a) *Vysoká zadluženost rozvojových zemí*
- b) *Nestálé ceny přírodních zdrojů*
- c) *Vysoká nezaměstnanost a absence záchranné sociální sítě*
- d) *Kulturní a náboženské tradice*

(kastovní systém, postavení žen, např. ženy v některých islámských státech mohou vykonávat jen určité pracovní pozice, třeba ve školství či zdravotnictví apod.)

- e) *Nedostatečná zdravotní péče a výskyt závažných onemocnění*
- f) *Nedostatek vzdělání a kvalifikovaných pracovních sil*
- g) *Nedostatečná dopravní a technická infrastruktura*

Demografické faktory

- a) *Vysoká hustota obyvatelstva*
- b) *Vysoká porodnost*

Environmentální příčiny

- a) *Půdní degradace a odlesňování*
- b) *Znečištěné prostředí*
- c) *Změna klimatu*
- d) *Přírodní katastrofy*

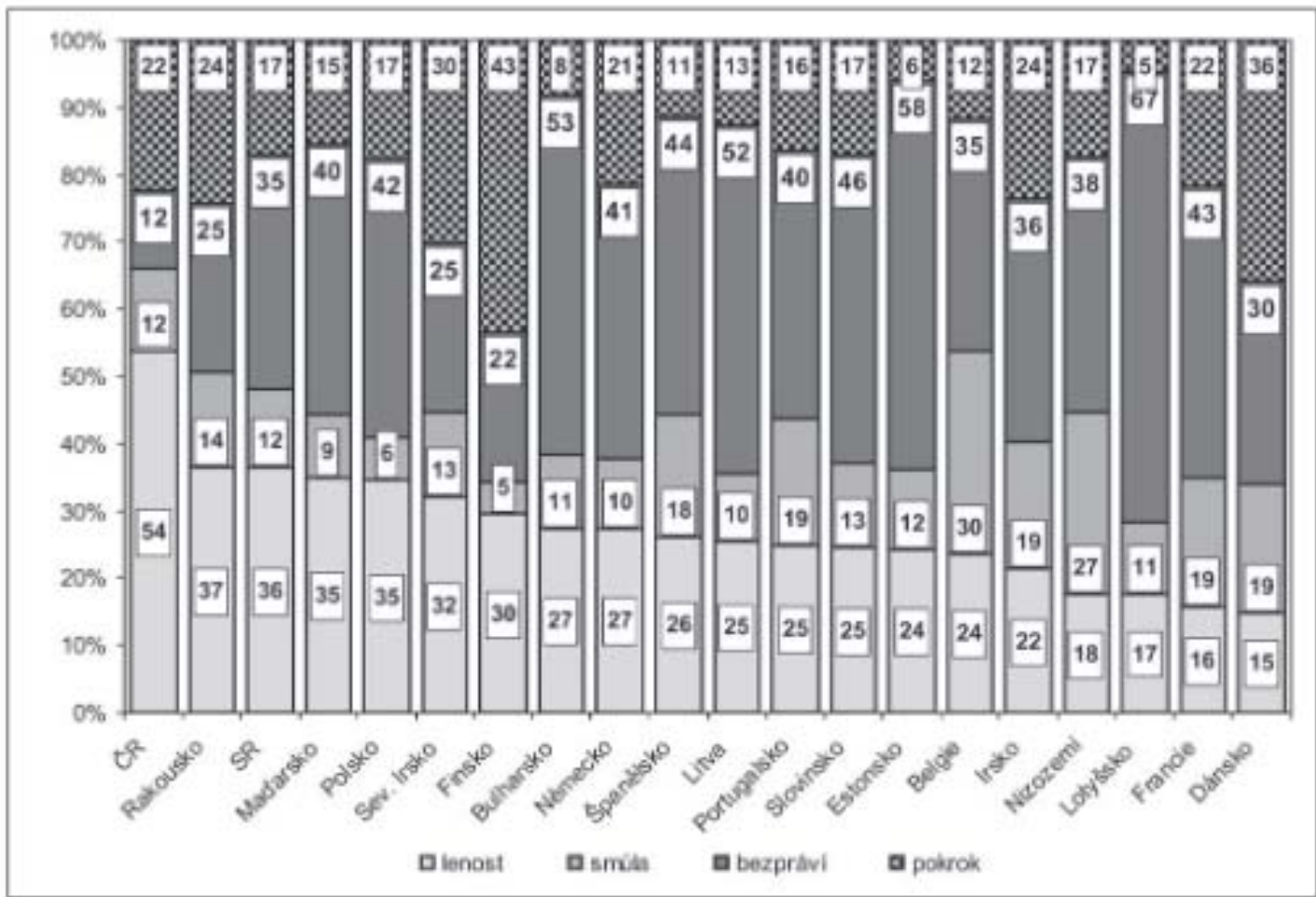
Některé rozvojové regiony, jako např. jižní Asie, jihovýchodní Čína nebo Střední Amerika, jsou enormně zatíženy přírodními katastrofami (periodické povodně, velké sesuvy půdy, zemětřesení, hurikány či opakující se sucha),

Zajímavosti o chudobě ve vyspělých státech

V České republice existuje pouze chudoba neohrožující život člověka, přesto je republika nucen vynakládat nemalé prostředky na boj s chudobou.

Chudoba v České republice

Podle metodiky Evropské unie z roku 2006 však v České republice žije v chudobě každý desátý obyvatel. To znamená, že jeho příjmy nedosahují 60 procent středního příjmu. Chudobou jsou v ČR, stejně jako jinde na světě, nejvíce ohroženy **děti, nezaměstnaní, zdravotně postižení či chronicky nemocní, ženy, neúplné rodiny, národnostní menšiny a venkovské obyvatelstvo.** V každém případě se ovšem tato „nová chudoba“ liší od chudoby v rozvojovém světě. Kvůli bezplatnému školství a zdravotnictví, které bylo a je dostupné téměř všem, zůstávají v České republice ukazatele lidského rozvoje jako vzdělanost a zdraví na poměrně vysoké úrovni.

Rozložení příčin života v nouzi

Podle Petra Pakosty, Ladislava Rabušice

Srovnání s ostatními evropskými zeměmi ukazuje, že se Česká republika řadí k zemím, kde je **tendence obviňovat samotné chudé z jejich chudoby jedna z nejsilnějších**. Od ostatních zemí nás odlišuje také to, že tyto postoje zastávají i vzdělaní lidé. Jedno z možných vysvětlení můžeme hledat v rozdílném pojetí chudoby v České republice: Česká republika patřila k nejegalitářštějším (nejrovnostářštějším) zemím východního bloku a chudoba, pokud se vůbec objevila, byla vytěsněna z veřejného diskurzu.

Ohrožení chudobou je v ČR nejmenší

V roce 2011 bylo v Evropské unii 121 milionů obyvatel, tedy téměř čtvrtina populace, ohroženo chudobou nebo sociálním vyloučením.

Nejlépe ze všech zemí Evropské unie je na tom podle statistik Eurostatu Česká republika. Data z roku 2012 ukazují, že **je u nás ohroženo chudobou nebo sociálním vyloučením pouze 15,4 % obyvatel.** Téměř stejná situace panuje i v Nizozemsku (15,7 %) a ve Švédsku (16,1 %).

V osmadvacítce států Evropské unie je ohroženo chudobou průměrně 24,3 % obyvatel. Podíváme-li se ale na Bulharsko, tam je to již téměř polovina obyvatel (49,1 %). Podobně jsou na tom i Rumunsko a Lotyšsko s 40,3, respektive 36,6 procenty populace.

Rada Evropy vydala „**Akční program na potírání chudoby**“

Občan, který je ve stavu sociální nouze má **právo na nezbytnou pomoc zajištění svých základních sociálních potřeb.**

Chudobou je ve Spojených státech amerických postiženo asi 15,1 % domácností (zhruba kolem 49 milionů obyvatel tj. 13% z celkových 310 milionů).

Míra je chudoby ve Spojených státech jedna z nejvyšších ve vyspělých zemích. Měřítko jsou však ve srovnání s jinými zeměmi však mnohem přísnější, takže pod hranicí chudoby se mohou ocitnout takové domácnosti, které by sem v jiných zemích zařazeny nebyly.

Příbytky bezdomovců nedaleko Los Angeles

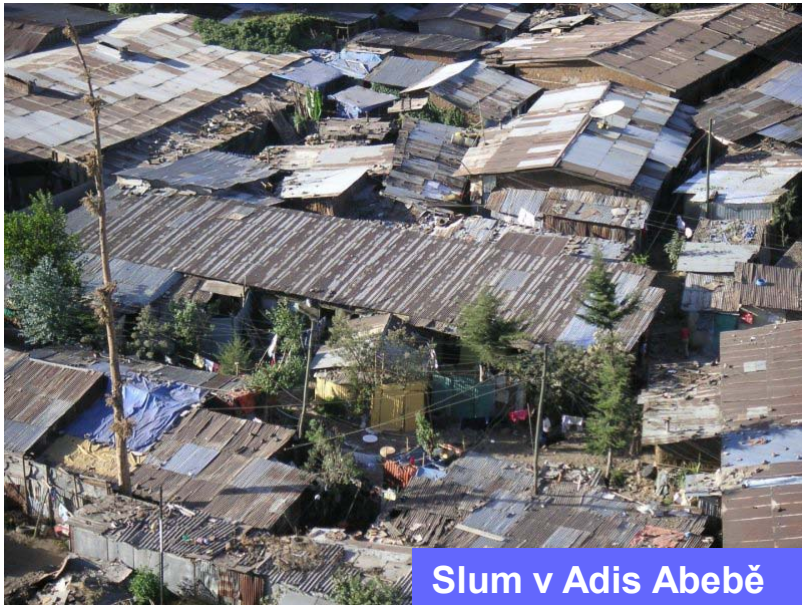

Bezdomovec ve Francii

Romská vesnice na Slovensku

Slum v Adis Abebě

Charita v Ostravě
rozdává polévku

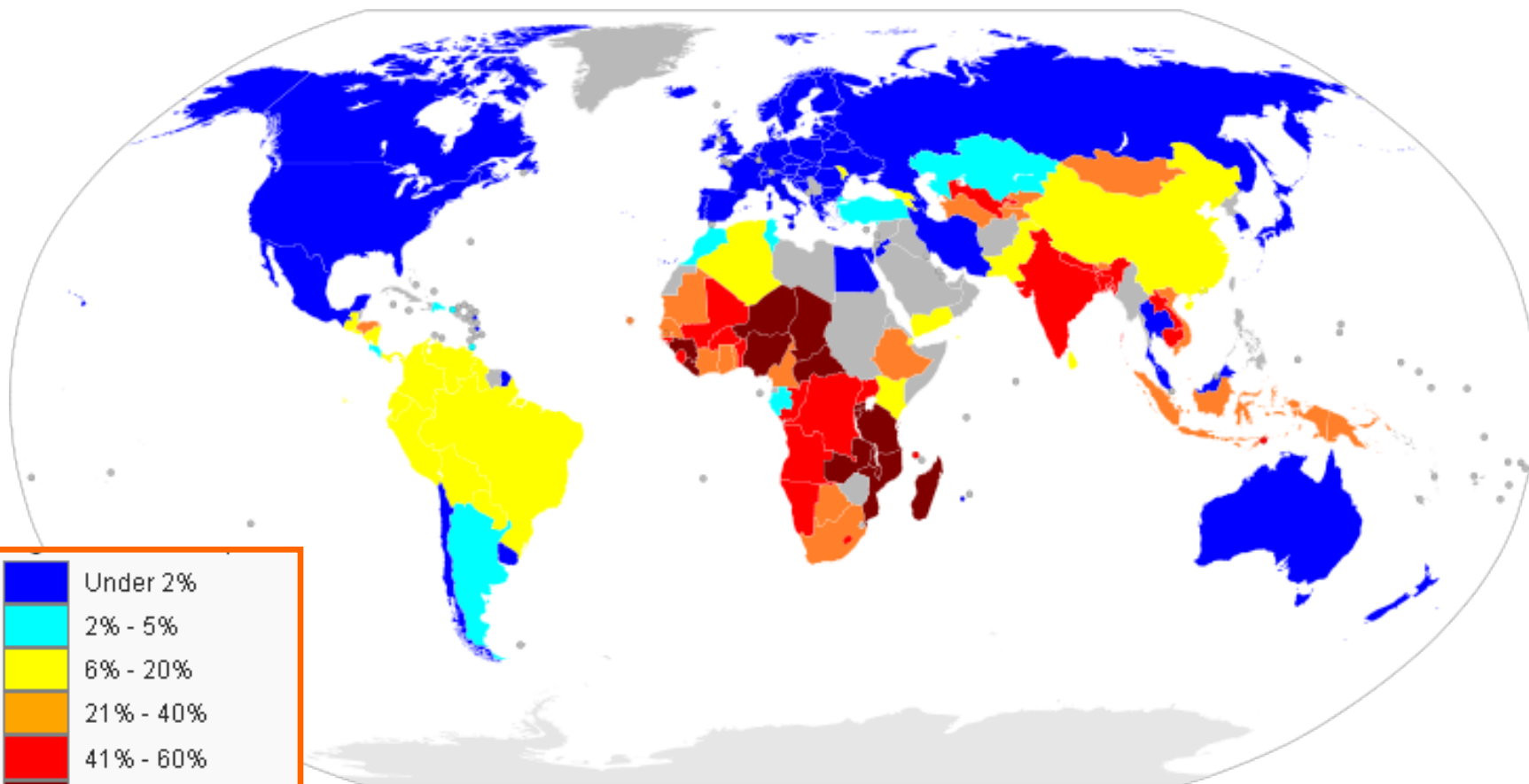
Chudoba v Africe

Extrémní chudoba

Procento obyvatel žijící za méně než 1,25\$ (PPP) na den

28. září 2009

**Procento populace žijící za méně než 1 USD na den a osobu
(podle parity kupní síly) za období 1990 – 2005 v %:**

Nigérie 70,8

Středoafrická republika 66,6

Zambie 63,8

Madagaskar 61,0

Niger 60,6

Rwanda 60,3

Gambie 59,3

Sierra Leone 57,0

Zimbabwe 56,1

Burundi 54,6

Nikaragua 45,1

Ghana 44,8

Bangladéš 43,3

Lesotho 36,4

Mozambik 36,2

Mali 36,1

Namibie 34,9

Burkina Faso 27,2

Nepál 24,1

Malawi 20,8

Rozvojové cíle tisíciletí (Millennium Development Goals)

je program, který má vést k odstranění největších problémů rozvojového světa

Podpisem Miléniové deklaráce (The United Nations Millennium Declaration) v září 2000 slíbilo spolupracovat na jejich dosažení do roku 2015 všech tehdejších 189 členů OSN a také Švýcarsko a Vatikán.

Cíle

- 1) Odstranit extrémní chudobu a hlad**
- 2) Dosáhnout základního vzdělání pro všechny**
- 3) Prosazovat rovnost pohlaví a posílit roli žen ve společnosti**

4) Snížit dětskou úmrtnost

5) Zlepšit zdraví matek

6) Bojovat s HIV/AIDS, malárií a dalšími nemocemi.

7) Zajistit udržitelný rozvoj životního prostředí.

(Zajistit přístup k pitné vodě a základnímu sanitárnímu zařízení, zlepšit životy obyvatel chudinských slumů světových velkoměst)

8) Vytvořit světové partnerství pro rozvoj

(Rozvíjet otevřený a nediskriminační obchodní a finanční systém.

Komplexně vyřešit problém zadlužení rozvojových zemí.

Ve spolupráci s farmaceutickými firmami zajistit dostupné základní léky pro obyvatele rozvojových zemí.

Ve spolupráci se soukromým sektorem umožnit rozvojovým zemím užívat výhody nových technologií, zejména v oblasti informatiky a komunikace.)

Více na

http://cs.wikipedia.org/wiki/Rozvojov%C3%A9_c%C3%ADle_tis%C3%ADcilet%C3%AD

Jeden z názorů na řešení

Ladislav Zelinka

Jako řešení samo o sobě se neukazuje dostatečným MDG a jeho cíle.

Rozvojová pomoc je potřebná, musí však být rozumně používána a cílená. Úplně chybné je dodávání pomoci ve formě konečných produktů. Je potřeba **rozvinout v chudých zemích vlastní ekonomický potenciál**, vytvořit zemědělství schopné samo se uživit, průmyslové zázemí schopné zajistit základní produkty k další činnosti.

Známkou úspěchu by bylo, kdyby Afrika nepotřebovala další dodávky potravin, léků a zařízení a dokázala si je vyrobit sama. Tím by byla zajištěna i zaměstnanost.

Důležitá je demokratizace vlád v chudých zemích

Kontrola populace pomůže zmírnit problém přelidnění a nedostatku.

Ze strany bohatých států by mělo dojít k uvolnění bariér dovozu hotových výrobků z chudých zemí a přestat podporovat vývoz surovin z nich. Africkým zemím by prospělo uvalení ochranných opatření na zboží ze zahraničí za účelem podpory vlastní ekonomiky.

Mezinárodní společenství by si jako úkol a určitou prioritu mělo vzít **boj proti ilegálnímu obchodu, obchodu se zbraněmi, obchodu s drogami.** Dostat je pod svou kontrolu.

Zároveň též dostat pod kontrolu mezinárodní finanční toky a převody peněz, praní špinavých peněz a neregulované spekulace, pirátská místa, daňové ráje apod.

Problémy, jež je třeba řešit, jsou tedy mnohé a závažné a jejich řešení bude pravděpodobně zdlouhavé a náročné. Je však nutné. Pro Afriku i pro zbylý svět.

<http://www.zvedavec.org/komentare/2012/08/5069-priciny-a-reseni-problemu-chudoby-afriky.htm>

KONEC